

پولشویی چیست ؟

یکی از تعاریف موجود برای پولشویی عبارت است از تبدیل یا انتقال سرمایه با علم به اینکه آن سرمایه ناشی از ارتکاب یک جرم است، به منظور مخفی نگهداشتن منشاء و ماهیت غیرقانونی سرمایه مذکور. عمدتاً پولشویی جرم دومی محسوب می‌شود که برای اختفای جرم اول صورت می‌پذیرد.

پولشویی، یعنی هرگونه اقدام برای مخفی کردن یا تغییر ظاهری هویت نامشروع درآمد حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، به گونه ای که وانمود شود این عواید از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. طبق مفاد ماده دو قانون مبارزه با پولشویی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۱، جرم پولشویی عبارت است از :

الف- تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت های غیرقانونی، با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد. بطور کلی پولشویی فرآیندی است که طی آن پول کثیف ، غیرقانونی و نامشروع در چرخه‌ای از مبادلات گذارده می شود به نحویکه پس از خروج از چرخه ، قانونی و تمیز جلوه می‌نماید. به عبارت دیگر منبع سرمایه های حاصله که از راه های غیرقانونی (قاچاق مواد مخدر و داروی آرام بخش ، قاچاق انسان و اعضای بدن انسان ، دزدی ، رباخواری ، رشوه و فساد ، فرار از مالیات، تروریسم) به دست آمده اند با استفاده از ترفند مبادلات و انتقالات پیاپی چنان مخفی نگاه داشته می شود که کاملاً قانونی به نظر می‌رسد.

بعنوان مثال :

دارنده وجوه غیرقانونی و غیرمشروع برای گم کردن و پنهان ساختن منشاء اصلی ارتکاب جرم اقداماتی می کند ؛ از جمله تبدیل این وجوه به سپرده های سرمایه گذاری به نام خود و یا دیگران ، نگهداری در انواع حسابهای خود نزد بانک ، صدور حواله به نام خود یا دیگران ، خرید اوراق مشارکت و سهام و اوراق بهادار و یا اموال منقول و غیرمنقول به نام خود و یا دیگران ، تبدیل تعهدات بانکی ، به نحوی که شناخت و تعقیب کیفری مرتکب جرم سخت و یا ناممکن می گردد. این اعمال و مصادیق آن را پولشویی می نامند.

به موجب مقررات مبارزه با پولشویی ، بانکها مکلفند برای جلوگیری از این رویه ناپسند تدابیر لازم اتخاذ نمایند و به منظور مقابله با آن ضرورت دارد اقداماتی معمول گردد.

ضرورت مبارزه با پولشویی در مؤسسات مالی

قابلیت شستشوی عواید حاصل از جرم از طریق بانکها یا مؤسسات مالی موفقیت عمده برای مجرمین است . لذا بانکها و مؤسسات مالی نقش مهمی در امر مبارزه با پولشویی هستند. خاطرنشان می سازد محکومیت یک کشور به ویژه بانکها و مؤسسات مالی آن به دلیل عدم رعایت ضوابط پذیرفته شده بین المللی در امر مبارزه با پولشویی آثار و تبعات سنگینی به لحاظ ریسک سوء شهرت و غیره به دنبال دارد .

مشاغل در معرض پولشویی:

(هر شغلی که با پول نقد سر و کار دارد)

- سیستم بانکی : شامل بانکهای عامل، بانکهای کارگزار، بانکهای برون مرزی
- بازار سهام و اوراق قرضه
- شرکت های بیمه (بیمه عمر)
- صرافی ها
- عتیقه فروشی
- جواهرفروشی
- آژانس های مسافرتی و شرکت های حمل و نقل
- بنگاه های اتومبیل
- دفاتر اسناد رسمی
- بنگاه های خیریه

۱۱ نشانه پولشویی

امروزه یکی از شرایط پولشویی قلمداد شدن یک موضوع به عنوان مصداق پولشویی ، استفاده از فناوری های نوین برای مخفی کردن منشأ مال است و برای آشنایی با این مبحث اصولی ترین روش برای شروع ، تعریف این مفهوم می باشد.

(۱) پولشویی جرمی مضاعف است : یعنی برای بروز آن وجود مجموعه ای از اقدام های اولیه که خود آنها نیز عنوان مجرمانه مستقلی داشته باشند الزامی است . هرچند جرایم مقدماتی به اندازه

کافی مضر و غیرقابل اغماض هستند ، ولی جرم دوم یا همان پولشویی از جرایم مقدماتی نیز خطرناکتر و مضرتر است .

۲) **پولشویی عنوانی جدید است :** پولشویی مشمول هیچ یک از عناوین سابق نخواهد بود و باید برای مجازات آن یک عنوان جدید در ساختار کیفری ایجاد کرد.

۳) **مسائل خرد را شامل نمی شود :** برخی تصور می کنند می توان جرایم خرد مثل ربا یا فروش اموال مسروقه را در لفافه پولشویی جای داد ، ولی پولشویی معنای وسیع تری دارد که باعث جداسدن آن از جرائم دیگر می شود.

۴) **فراتر از تطهیر پول است :** این جرم علاوه بر تطهیر پول ، شامل هر نوع مال کثیف ، از جمله نقود نیز می شود. (مال لفظی عام است و شامل تمامی دارایی ها می شود.)

۵) **جرمی مستمر است :** پولشویی دارای یک فرایند است که باید طی شود و بدون طی آن نمی توان عنوان مجرمانه مذکور را به این عمل نسبت داد.

۶) **ابعاد مختلفی دارد :** علاوه بر بعد قضایی ، ابعاد اقتصادی ، سیاسی و اخلاقی را نیز در بر می گیرد.

۷) **جرمی سازمان یافته است :** یعنی دستگیری یک نفر از سازمان نمی تواند پایان یک فعل مجرمانه تلقی شود، زیرا در سازمان هایی از این دست وجود افراد مختلف و متعدد این امکان را فراهم می کند تا خروج یک نفر یا حتی دستگیری او تنها با جایگزین پست او ترمیم شود.

۸) **عدم لزوم نقل و انتقال :** برای این که یک دارایی غیرمشروع که ناشی از یک عمل غیرمشروع اولیه است ، صحیح جلوه داده شود لازم نیست که حتماً از صافی مبادله یا نقل و انتقال استفاده شود، آنچه مهم است سعی در مشروع جلوه دادن دارایی است .

۹) **عمل مخفی کردن مدنظر است :** در این عمل آنچه مهم است مخفی کردن منشأ اموال ناشی از جرم است. این اختفای اموال از منشأ عنوان جداگانه ای دارد ، برای مثال شخصی یک میلیون دلار درآمد از فروش مواد مخدر داشته است . آنچه مهم است مخفی کردن پول های ناشی از منشأ غیرقانونی و سعی در مشروع جلوه دادن آنهاست ، حال این که او یک مجرم مواد مخدر نیز است ، بصورت جداگانه بررسی خواهد شد.

۱۰) **پیدا کردن مصداق برای پولشویی :** برای این که یک عمل منطبق با مصداق تطهیر مال باشد، لازم است که اولاً اصل آن مال مشکل داشته و غیرقانونی باشد. علاوه بر غیرقانونی بودن لازم است عمل تطهیر بصورت سازمان یافته انجام شود ، به عبارت دیگر بطور اتفاقی یا بطور انفرادی دست به عمل پولشویی نزده باشد ، مسأله سوم استفاده از وسایل مدرن امروزی – حاصل فناوری های نوین – در عمل پولشویی است ، یعنی مجرمان از عواملی همچون بانکداری یا تجارت الکترونیک و غیره برای مشروع جلوه دادن اموال خود بهرمنند می شوند.

۱۱) این عمل در چند مرحله باید محقق شود: ابتدا منتقل شدن درآمدهای حاصل به شبکه مالی و رسمی به صورت سپرده گذاری، حواله، خریدهای کلان و غیره است. بدین ترتیب سرمایه‌های حاصله مشروع جلوه کرده و به اصطلاح شسته می‌شود. مرحله دوم تلاش برای مخفی کردن منشأ واقعی مال با استفاده از روش‌های مختلف از جمله جعل، کلاهبرداری و... است که مال را قانونی و مشروع جلوه می‌دهند. مطلب دیگر اینکه برای وقوع جرم پولشویی ابتدا وقوع جرم‌های اولیه ضروری و وقوع یکسری جرایم ثانویه نیز لازم است.

اثرات نامطلوب پولشویی

عملیات پولشویی در سطح وسیع، اثرات نامطلوب و زیانباری بر اقتصاد کشورها و جامعه جهانی بر جای می‌گذارد که از جمله این اثرات مخرب و زیانبار می‌توان به مواردی به شرح ذیل اشاره نمود:

۱- پولشویی موجب گسترش فعالیت‌های مجرمانه و زیرزمینی می‌شود و مجرمان و خلافکاران امکان ادامه حیات می‌یابند

۲- فرار سرمایه از کشور جهت تطهیر

۳- پولشویی بازارهای مالی را مختل می‌کند، معاملاتی که برای مقاصد پولشویی انجام می‌شوند تقاضا برای نقدینگی را افزایش می‌دهند، نرخ بهره و ارز را بی‌ثبات می‌کنند و موجب رقابت غیرعادلانه و افزایش نرخ تورم در کشورهایی می‌شوند که مجرمان در آن فعالیت می‌کنند.

۴- انباشت ثروت و قدرت در دست مجرمان و گروه‌های بزهکار امنیت ملی و اقتصاد کشور را تهدید می‌کند.

۵- کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد

۶- تضعیف بخش خصوصی: پول‌شویان به منظور مخفی کردن و پوشش درآمدهای حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی خود، شرکت‌ها و مؤسسات مختلفی تشکیل می‌دهند و عواید حاصله را با وجوه قانونی ادغام و به این ترتیب محصولات و خدمات خود را با قیمتی کمتر از سطح قیمت بازار ارائه می‌کنند. این موضوع رقابت را برای شرکت‌های خصوصی مشکل می‌کند و موجب تضعیف بخش خصوصی قانونی می‌شود.

همچنین پولشویی موجب فاسدشدن ساختار حکومت و آسیب‌رسانی به اعتبار دولت‌ها و نهادهای اقتصادی کشورها می‌شود.

قانون مبارزه با پولشویی

دراجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون مبارزه با پولشویی در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای محترم نگهبان رسید و برای اجرا به سازمان های مشمول ابلاغ گردید.
این قانون مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره می باشد.

اهم مفاد قانون مزبور عبارت است از :

- تعریف جرم (ماده ۲)
- تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی
 - ریاست : وزیر امور اقتصادی و دارایی
 - عضویت : وزیر بازرگانی - اطلاعات - کشور - رئیس کل بانک مرکزی
- گزارش عملیات مشکوک (بند ج - ماده ۷)
 - نگهداری سوابق (بند د - ماده ۷)
- محرمانه بودن اطلاعات (ماده ۸)
- مجازات (ماده ۹)
 - همکاری قوه قضائیه و اختصاص شعبی از دادگاههای عمومی
 - همکاری های بین المللی (ماده ۱۲- بند ۵ ماده ۴)